

AANTEKENINGEN
OVER
AFRIKAANSCH LEPIDOPTERA,

DOOR
P. C. T. SNELLEN.

Na de ontvangst der beide bezendingen Afrikaansche Lepidoptera, die ik in het 15de en 16de deel van het *Tijdschrift voor Entomologie* heb besproken, zijn nog eenige grootere of kleinere uit hetzelfde werelddeel in mijne handen gekomen. Geen van allen omvatte echter alle familien der Lepidoptera. Door personen bijeengebragt, die zich alleen in het voorbijgaan met het verzamelen van vlinders bezig hielden, onthaken in die collectien de Heterocera bijna geheel, terwijl de kleinere Rhopalocera, met name de Lycaenina en Hesperidina ook slechts schaars vertegenwoordigd waren. Onder de overgezonden vlinders is dan ook geen enkele nieuwe soort. Niettemin hebben zij mij aanleiding gegeven tot eenige opmerkingen en aantekeningen, die ik hier wil mededeelen, te gelijk met eenige verbeteringen, die vooral mijn stuk over de door van Woerden verzamelde Lepidoptera (*Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 1—112, pl. 1—7) betreffen.

De belangrijkste bezendingen Afrikaansche vlinders ontving ik van de heeren Greshoff en Pasteur, beiden, evenals wijlen van Woerden, geëmployeerden der Afrikaansche Handelsvereeniging te Rotterdam. De door hen gezonden Lepidoptera werden allen in Angola bijeengebragt, aan de Congo- en aan de Quanza-rivier,

Acraea Serena Fabr., *Syst. Ent.* p. 461; id. *Ent. Syst.* III. 1 p. 164. — Trimen, *Rhopal. Afric. Austral.* p. 107.

Eponina Cramer, III pl. 268 C, D (niet A, B).

Manjaca Boisduval, *Faune de Madag.*, Lépid. p. 33 pl. 5 f. 6, 7 (♂), pl. 4 f. 6 (♀). — Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 11.

Verscheidene exemplaren, door Pasteur verzameld, geven mij aanleiding tot de volgende opmerkingen. Vooreerst citeren Fabricius en Herrich Schäffer (*Prodromus Syst. Lepidopt.*) bij *Serena* verkeerdelijk *Eponina* Cramer A, B. Deze is eene andere soort. Vervolgens is *Manjaca* Boisd. pl. 4 f. 6 niet het gewone wijfje, maar eene varieteit met grijswit bestoven voorvleugels. De gewone, regelmatige wijfjes zijn bij Cramer afgebeeld en verschillen in kleur en teekening niet van den man. Eindelijk vind ik bij mijne exemplaren nog een paar kleine varieteiten, behalve die met afgebroken, zwarten dwarsband der voorvleugels (*Manjaca* Boisd., pl. 5 f. 6, 7). Soms ontbreekt de zwarte stip in de middencel der voorvleugels. Ook komen bij enkele voorwerpen in plaats van een roodgeel gevlekten, zwarten achterrand der vleugels, zwarte langsstrepen op de adereinden voor; inzonderheid is dit het geval op de voorvleugels. Gele stippen in de punt der voorvleugels, zooals Cramer afbeeldt, worden bij geen mijner exemplaren gevonden, evenmin bezit ik voorwerpen met geheel ongevlekten achterrand der bovenzijde, zooals Trimen die beschrijft.

Een exemplaar behoort tot Trimen's varieteit met grijsbruin bestoven, aan de punt met eene vuilwitte vlek geteekende voorvleugels, terwijl eindelijk nog op te merken valt, dat bij al de door Pasteur gezonden stukken de zwarte dwarsband der voorvleugels afgebroken is. Uit dit alles blijkt dat *Serena* eene sterk variërende *Acraea* is.

Acraea Egina Cram., I pl. 39 F. G.

Uit de door mij ontvangen voorwerpen blijkt, dat althans *Pseudolina* Westwood (*Egina* Stoll, pl. 25 f. 3, 3c) slechts eene varieteit van *Egina* is. Zeer waarschijnlijk is dit ook het geval met *Acara* Hewitson, *Exot. Butterfl.*, *Acraea* pl. III f. 19, 20,

en misschien behoort zelfs *Egina* tot *Zetes* Linn. (*Menippe* Stoll, pl. 28 f. 1, 1a).

Acraea Eponina Cram., III pl. 268 A, B (niet C, D).

Een voorwerp ontving ik van Pasteur. Het verschilt niet van Cramer's afbeelding en ook niet van exemplaren, die onlangs door Sala en Buttikofer in Liberie werden verzameld en zich thans op het Leidsch museum bevinden.

Acraea Orestia Hewits., *Ent. Monthl. Mag.* XI (1874—75) p. 131; id., *Exot. Butt.*, *Acraea* pl. VII f. 47.

Orestina Plötz, *Stett. Ent. Zeit.* 1880 p. 190.

Orestina Plötz is dezelfde soort als *Orestia* Hewitson. Op de afbeelding is de donkere achterrandsrand der achtervleugels te scherp uitgedrukt. Overigens verwacht ik, dat het later wel blijken zal dat deze *Orestia* Hewits. slechts eene kleine varieteit van *Quirina* Fabr. is.

Loanda (Pasteur).

Acraea Acrita Hewits. *Exot. Butt.*, *Acraea* pl. III f. 18.

Een gaaf en frisch exemplaar ontving ik van Pasteur. Waarschijnlijk is *Acrita* een grootere vorm van *Cerasa* Hewits.

Acraea Lycia Fabr., *Syst. Ent.* p. 464.

Vele exemplaren, ook van de varieteit *Sganzini* Boisduval, *Faune de Madagascar*, *Lépid.*, p. 34 pl. 6 f. 6, 7, doch zonder overgangen. Ik houd echter *Sganzini* stellig niet voor eene bijzondere soort. Een voorwerp van den type heeft bijna paarsachtig grijze voorvleugels, zweemende naar die van *Acr. Necoda* Hewits., *Acr.* pl. II f. 9, waarvan Kirby wel terecht vermoedt dat zij eene varieteit van *Lycia* is.

Loanda (Pasteur). Een bijzonder groot exemplaar ontving ik door van Medenbach de Rooij uit Natal.

Acraea Admatha Hewits., *Exot. Butt.*, *Acraea* pl. III f. 16, 17.

Admatha is waarschijnlijk slechts eene varieteit van *Horta* Linn. Mijne exemplaren variëren eenigszins. Een ♀ heeft eene vuilbruine bovenzijde met eene witte plek bij den staarthoek der achtervleu-

gels. Een ander (♂) begint te naderen tot *Abdera* Hewits., *Acraea* pl. I f. 1, 2, welke volgens Kirby eene varieteit is van *Cepheus* Linn., *Mus. Ludov. Utr.* p. 252, en zodoende mogt Linnaeus toch wel op het regte spoor zijn, toen hij (*Syst. Nat.* I, 2 p. 755) het vermoeden uitte dat zijne *Cepheus* als eene varieteit tot *Horta* kon behooren. Hewitson merkt in zijne *Exotic Butterflies* bij *Acraea Acara* wel met regt op, dat de toekomst leeren zal dat de *Acraeën* van Afrika zeer variëren. Niettemin zijn er schrijvers, die voortgaan met op de lichtzinnigste manier zoogenaamde nieuwe soorten te beschrijven (zie Plötz, bij *Acr. Orestia* hierboven).

Acraea Gea Fabr., *Spec. Ins.* II p. 32.

Epaea Cram., III, pl. 230 B, C.

Esebria Hewits., *Exot. Butterfl.*, *Acraea* pl. II f. 11, 12.

Protea Trimen, *Rhop. Afric. Austr.* p. 110 pl. 3 f. 2.

Deze citaten behooren stellig bijeen.

Loanda (Pasteur).

Acraea Vinidia Hewits., *Exot. Butt.*, *Acraea* pl. VII f. 45, 46.

Eenige exemplaren. Een voorwerp heeft ook in cel 2 der voorvleugels eene zwarte stip. *Acerata* Hewits. pl. VII f. 44 is stellig slechts eene varieteit van *Vinidia*, overeenkomende met de varieteit *Manjaca* van *Serena*.

Angola (Greshoff).

Acraea Zetes Linn., *Syst. Nat.* Ed. 12. I, 2 p. 766.

Menippe Drury, *Illustr.* III pl. 13 f. 3. — Stoll, pl. 28 f. 1, 1A.

Acara Hewits., *Exot. Butt.*, *Acraea* pl. III f. 19, 20.

Het door Keulemans op het Prinsen-eiland gevangen exemplaar dezer soort komt overeen met *Acara* Hewits., die wel niet anders is dan eene varieteit van *Zetes* Linn. *Egina* Cram., *Pseudegina* Westwood, *Natalica* Boisd. en *Anemosa* Hewits. verschillen waarschijnlijk ook niet specifiek van *Zetes*.

Danaïs Chrysippus Linn., *Mus. Ludov. Utr.* p. 263; id., *Syst. Nat.* Ed. 12. I, 2 p. 767 n°. 119.

Eenige exemplaren, door Greshoff en Pasteur uit Angola over-

gezonden, behooren allen tot het gewone Afrikaansche, heldergeel gekleurde ras van den type, en geven tot geenerlei bijzondere opmerking aanleiding. Daarentegen meen ik te moeten aantekenen, dat alle exemplaren door Buttikofer en Sala in Liberie verzameld en zich thans op het Leidsch museum bevindende, tot de varieteit *Alcippus* Cramer II pl. 127 E, F behooren.

Danaïs Limniace Cram., I pl. 59 D, E.

Var. *Petiverana* Doubl. en Hewits., *Gen. of Diurn. Lep.* p. 93 pl. 12 f. 1.

Pasteur zond een exemplaar van deze overigens ontwijfelbare varieteit, welke zich onderscheidt doordat op de bovenzijde der voorvleugels, tegen den wortel van cel 1 *b* geene wigvormige blaauw-groene streep, maar slechts zulk eene kleine ronde vlek wordt gevonden.

Ypthima Doleta Kirby, *Catal. of Lepid. of the Dublin museum* p. 44.

Asterope Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 14.

Tot deze soort en niet tot *Asterope* behooren de beide door van Woerden gevangen exemplaren van het genus *Ypthima*.

Mycalesis Eliasis Hewits., *Exot. Butterfl., Mycal.* pl. VII f. 44, 45.

Pasteur zond drie exemplaren van Loanda.

De heer F. Moore merkt in de *Transactions of the Entom. Soc. of London*, 1880 p. 155 op, dat de meesten der beschrevene Afrikaansche Satyriden, die tot het genus *Mycalesis* worden gebragt, generiek van de Aziatische soorten verschillen en velen er zelfs niet eens mede verwant zijn, terwijl in het bijzonder de soort, die volgens hem de type van het genus is, namelijk de Afrikaansche *Evadne* Cramer, onder de Aziatische soorten geene verwanten bezit.

Vooreerst moet ik hierop aanmerken, dat het «typen»-stelsel bij wetenschappelijke Zoologen afgedaan heeft en dan, dat men wel, zooals in vele andere gevallen, den naam van het genus aan Hübner's *Verzeichniss* mag ontleenen, doch dat het gezag van

dien Iconograaf, uithoofde van de onbeduidende karakteristiek zijner « Vereine » niet verder kan gaan. Dit mag mede als eene uitgemakte zaak worden beschouwd. Herrich Schäffer is, in zijnen welbekenden *Prodromus Systematis Lepidopt.* (*Corresp. Blatt des Zool.-Mineral. Vereins zu Regensburg* 1864—1871) de ware, wetenschappelijke grondvester van het genus *Mycalesis*, en wanneer ik nu de door hem gestelde hoofdkenmerken (Ader 3—4 der achtervleugels uit één punt, drie hoofdaderen der voorvleugels aan den wortel blaasvormig gezwollen, de oogen behaard en de mannen met een haarbosje aan den voorrand van de middencel der achtervleugels) naga, dan bevind ik, dat de in mijn bezit zijnde Afrikaansche soorten van *Mycalesis*, met uitzondering van *Eliasis*, wel allen naakte oogen hebben, maar anders volkomen in dat genus passen, ook in den habitus niet afwijken, en dat overigens de afwijkingen van de Aziatische soorten zich bepalen bij kleine verschillen in het beloop van de aderen 5—7 der achtervleugels. Het beloop dezer aderen is intusschen ook bij mijne Afrikanen niet steeds eveneens. Misschien vindt men het noodig, doch onvermijdelijk is het althans niet, de naaktoogige Afrikaansche *Mycalesis* generiek af te zonderen, maar wat stellig bij mij geen ingang kan vinden, is de verdeeling der Aziatische soorten in een aantal nieuwe genera met barbaarsche namen, zooals Moore doet. Aanbevelenswaardig mag het heeten, om ten behoeve van een gemakkelijker overzicht, het genus in groepen te splitsen, doch het deugt niet om daarvoor, in de eerste plaats, een alleen den mannen eigen sexueel kenmerk te bezigen, zooals Moore doet, en ik merk verder op dat zijne overige karakteristiek alles behalve voldoet voor eene behoorlijke groepering der soorten.

Mycalesis Eliasis is eene soort, die groote overeenkomst heeft met de Oost-Indische *Anapita* Moore en, zooals ik boven opmerkte, de oogen zijn behaard evenals bij de Aziaten.

Hypanis Ilithyia Drury, *Illustr.* II. pl. 17, f. 1, 2. — Cram., III, pl. 213 A, B; pl. 214 C, D.

Greshoff zond een exemplaar, dat tot den type kan worden ge-

rekend (Cram. 214 C, D), zonder nadere opgave van vangplaats; Pasteur een paar voorwerpen der varieteit *Polinice* Cram., pl. 375 G, H, van Loanda en vele zeer groote, der varieteit *Cora* Feisth., (*Acheloia* Wallengrèn, *Rhopal. Caff.* p. 29). Ik was bijna geneigd deze stukken voor eene verschillende soort te houden, doch vond een exemplaar, dat den overgang vormt tusschen *Polinice* en *Cora*. De varieteit *Anvatara* Boisd., die ik mede in door Pollen en van Dam van Madagascar medegebragte stukken voor mij heb, verschilt ook belangrijk in meer dan een opzigt; zij wordt echter wel teregt in Kirby's Catalogus als varieteit tot *Ilithyia* gerekend.

Neptis Nemetes Hewits., *Exot. Butt.* III *Neptis* pl. I f. 1, 2.

Twee exemplaren, door Pasteur overgezonden (van de Quanza-rivier), verschillen van den type: 1°. doordat de witte dwarsband der voorvleugels op ader 1 is afgebroken; 2°. door de aanwezigheid van eenige witte stippen in de middencel derzelfde vleugels; 3°. doordat de witte dwarsband der achtervleugels in cel 5 buitenwaarts eerst sterk is verbreed en dan, verder naar boven, even sterk versmalt, zoodat hij in cel 7 naauwelijks half zoo breed is als bij den type; 4°. door lichtere, roestbruin gemengde onderzijde; 5°. door boven de helft ongelijken wortelrand van den middenband der achtervleugels; 6°. door scherpere en helderder witte golflijn aan de buitenzijde van dien band; 7°. door kleinere en lichtere bruine vlekken voor die golflijn en 8°. door meer afgebroken witte lijnen voor den achterrandsrand. Specifiek verschil wordt hierdoor echter stellig niet aangeduid, hoogstens eene lokale varieteit, die ik *Pasteuri* wil noemen.

Gen. 66. PSEUDONEPTIS nov. gen.

Herrich Schäffer plaatst de nu volgende soort in zijn genus *Jaera* (*Catuna* Kirby), en inderdaad heeft zij althans oppervlakkig veel overeenkomst in bouw met *Crithea* Drury en *Opis* Drury, doch daar hij haar niet bezat of kon onderzoeken, was de invoeging slechts voorloopig. Een paartje, dat ik uit Afrika ontving, stelt mij

in staat aan *Coenobita* de juiste plaats in het systeem aan te wijzen. Deze is echter niet in het genus *Jaera* (*Catuna*), want de subcostaal-ader der achtervleugels verwijderd zich van de costaal-ader, juist tegenover de plaats waar de praecostaal-ader ontspringt. *Coenobita* behoort dus in afdeeling II van Herrich Schäffer's Analytische tabel der Nymphalinen-genera (*Corr. Blatt des Zool.-Mineral. Vereins* 1864, pag. 105 enz.) en, daar de middencel zoowel der voor- als der achtervleugels gesloten is, verschilt zij van al de in afdeeling II genoemde genera en vereischt dus de vorming van een nieuw genus.

Wat nu *Jaera Opis* aangaat, deze soort komt in de afdeeling III, waar Herrich Schäffer haar zeer juist plaatst en waar de subcostaal-ader der achtervleugels zich van de costaal-ader verwijderd, duidelijk voor den oorsprong der praecostaal-ader. De verdere generieke kenmerken van *Pseudoneptis* zijn hoofdzakelijk de volgende: Oogen groot, naakt. Palpen opgerigt en gebogen, smal, met spits eindlid. Sprieten zoo lang als drie vijfden der voorvleugels, met lang, dun, knopje. Vleugels langwerpig, met gegolfden achterrandsrand en bijna vlakken voorrand der achtervleugels, de punt van laatstgenoemde scherp. Praecostaal-ader der achtervleugels buitenwaarts gebogen, ader 8 (costaal-ader) in de vleugelpunt; middencel weinig langer dan een derde van den vleugel, 7, 6, 5 even ver van elkander boven, uit en onder haren voorrandshoek, ader 3 en 4 uit een punt uit den spitsen staarthoek der cel, 2 uit ruim drie vijfden van haren binnenrand. In de voorvleugels geene hoofdader aan den wortel opgezwollen, de middencel zoo lang als de halve vleugel, ader 2 uit twee derden van haren binnenrand, 3 en 4 verwijderd van elkander, — $\frac{1}{4}$ (♂) of ruim $\frac{1}{3}$ (♀) zoo ver als 2 van 3; dwarsader (discocellulair-ader) rond gebogen, 5 uit drie vierden, 6 uit hare spits, uit één punt met den steel van 7—10, ader 7 in den achterrandsrand, 8—10 even lang, het bovenste stuk van den steel iets korter, het onderste iets langer dan het middenste; ader 11 ontspringt bijna op vijf zesden van den voorrand der middencel en loopt vrij in den voorrand uit. Pooten gewoon gevormd; lijf slank; teekening aangelegd als bij *Neptis*.

Pseudoneptis Coenobita Fabr., *Ent. Syst.* III. 1 p. 247.

Fabricius noemt de lichte teekening wit. Zij is groenwit.

Angola (Greshoff). Liberia (Buttiker en Sala).

Vanessa (Pyrameis) Cardui Linn.

Ook deze wereldburger ontbrak in de bezending van den heer Pasteur niet. De hoogte der vangplaats was niet nader aangeduid, doch ik geloof, ingevolge de waarnemingen van den heer Piepers in Indie, dat *Cardui* ook in tropisch Afrika niet in de lager gelegene heete streken vliegt, maar in de hoogere, waar een meer gematigd klimaat heerscht.

Loanda (Juni).

Diadema Misippus Linn., *Mus. Ludov. Utr.* p. 264.

♂ = *Bolina* Cram., I pl. 65, E, F.

♀ = *Diocippus* Cram., I pl. 28, B, C.

Var. ♀ = *Inaria* Cram., III p. 244 A, B.

De beide sexen van dezen vlinder verschillen, zooals bekend is, veel van elkander, doch ik moet hier nog opmerken, dat ik uit Oost-Indie tot dusverre alleen typische wijfjes (*Diocippus* Cram.) ontving, daarentegen uit Afrika alleen wijfjes, die tot de varieteit *Inaria* behooren. In de mannen uit de beide genoemde landstreken is geen verschil.

Angola (Greshoff, Pasteur); Liberia (Sala en Buttiker); Prinseneiland (Keulemans). Schijnt in Afrika gemeen te zijn.

Catuna duodecimpunctata Snell., *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 15 pl. 1 f. 1—3 (*Jaera*).

Aterica Clorana Druce, *Trans. Ent. Soc. of London*, 1874 p. 157.

Kirby verandert in zijnen Catalogus den naam van het genus in *Catuna*, daar *Jaera* Hübn., H. S. reeds vroeger was gebruikt.

Ook *Duodecimpunctata* mogt wel aanspraak maken op een nieuw genus. Vleugelvorm en aanleg van teekening zijn geheel anders dan bij *Opis* en *Crithea*, de kop is kleiner, ader 11 der voorvleugels is vrij lang en loopt vrij in den voorrand uit: bij *Opis* (*Crithea* bezit ik niet) is zij kort, ader 12 doorsnijdende.

Het door van Woerden gezonden exemplaar is tot dusverre het eenige dat ik zag.

Godartia Eurinonia Cram., I pl. 70 A.

Var. *Ansellica* Butl., *Trans. Ent. Soc. of London*, 1870, p. 525.

Een exemplaar, dat tot de onbeduidende varieteit *Ansellica* behoort. Loanda (Pasteur).

Libythea Labdaca Westw., *Gen. of Diurn. Lep.* p. 413.

Var. *Laius* Trimen, *Trans. Ent. Soc. of London*, 1879 p. 337.

Een exemplaar. Trimen's opmerking, dat de achterrand der achtervleugels bij de Europeische en Amerikaansche soorten van het genus gelijkmatig is getand, terwijl hij bij de Afrikaansche en Aziatische op ader 2 neiging tot eene staartvormige verlenging toont, heb ik bevestigd gevonden.

Angola (Greshoff).

Lycaena Parsimon Fabr., *Syst. Ent.* p. 526.

Asteris Snell., *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 18 pl. 1 f. 4, 5.

Verscheidene exemplaren. Het blaauw der bovenzijde van den ♂ is nog grijsachtiger en doffer dan op mijne aangehaalde afbeelding. Loanda (Pasteur).

Lycaena Boeticus Linn., *Syst. Nat.* Ed. 12 p. 789 n°. 226.

Een paar. De bovenzijde is bij den ♂ levendiger blaauw gekleurd dan bij mijne Europeische exemplaren, doch de vleugelvorm dezelfde en dus de achterrand, vooral der achtervleugels, minder afgerond dan bij mijne Javaansche en Celebaansche voorwerpen.

Quanza-rivier, Loanda (Pasteur).

Lycaena Telicanus Lang, *Verz.* 2e Ausg. p. 47.

Eenige exemplaren.

De onderzijde verschilt bij Afrikaansche exemplaren dezer soort van die van Europeische. De grond is namelijk bij de eerstgenoemden over het geheel lichter grijs, doch sommige der door de witte dwarslijnen ingesloten vlekken en strepen zijn donkerder, bijna zwart, en de witte lijnen zelven breeder en helderder. Zij hebben dus een bonter aanzien. Dit bemerkte ik zoowel bij de door Keule-

mans op het Prinsen-eiland verzamelde exemplaren als bij die, welke Pasteur aan de Quanza-rivier en te Loanda vond.

Pseudopontia paradoxa Feld., *Petites Nouv.* 1869. n°. 8.

Calabarica Plötz, *Stett. Ent. Zeit.* 1870 p. 348 pl. 2 f. 1 a—f.

De sprieten zijn bij deze zonderlinge Pieride tot bovenaan verdikt. Naar de aangehaalde, vergroote afbeelding, fig. 1 c oordeelende, zou men meenen dat zij naar boven dunner worden. Dit is niet het geval.

Angola (Greshoff); Liberia (Buttikofer en Sala).

Pontia Xiphia Fabr. *Spec. Ins.* II p. 43 n°. 180.

Pontia Xiphia Fabr. en *P. Alcesta* Cramer worden nog steeds als twee soorten beschouwd. Ik kan tusschen beiden eigenlijk alleen dit verschil vinden, dat bij laatstgenoemde de zwarte vlek en punt der voorvleugels kleiner en de fijne donkere lijntjes der onderzijde minder sterk uitgedrukt zijn dan bij *Xiphia*.

Xiphia bezit ik van Java en Sumatra, en van *Alcesta* zond Greshoff eenige exemplaren uit Angola, die tot de, iets grooter dan de type zijnde, variëteit *Sylvicola* Boisd., *Faune de Madag.* p. 20 behooren.

Keulemans ving op het Prinsen-eiland twee wijfjes, die de zwarte vlekken en vleugelpunt geheel missen.

Pieris Larima Boisd., *Spec. Gén.* I p. 524.

Capricornus Ward, *Ent. Monthl. Mag.* VIII (1871) p. 59.

Pasteur zond vele exemplaren dezer tamelijk variërende soort. Boisduval kende en beschreef slechts het ♀, doch deed verkeerd door het met *Gliciria* Cram. te vergelijken. Dit geeft een onjuisten indruk, want de vleugelvorm is bij deze soort geheel anders, meer zooals bij *Calypso* Fabr. Sommige exemplaren van het ♀ hebben eene bijna geheel witte bovenzijde, bij anderen zijn de achtervleugels langs den achterrands smal geelachtig; bij een mijner voorwerpen zijn zij geheel bleek, onzuiver citroengeel. Evenzoo verschillen ook de zwarte vlekjes op den achterrands en de rij zwarte stippen daarvoor, zeer in duidelijkheid. De man mist gewoonlijk de zwarte vlekjes op den achterrands der achtervleugels

bijna geheel, terwijl ook die op den achterrand der achtervleugels kleiner en duidelijk gescheiden zijn; alleen drie of vier om de vleugelpunt worden door eene dunne zwarte bestuiving eenigszins verbonden. De boogrij zwarte stippen vóór den achterrand ontbreekt. De onderzijde is bij beide sexen steeds eveneens; de voorvleugels zijn wit, met min of meer sterk oranje gekleurd wortelderde der middencel, smal grauwen voorrand en breedere, ook dun okerkleurig oranjegeel bestoven vleugelpunt. Achtervleugels levendig oranje-okergeel, bijna chromaatgeel; cel 8 bijna oranje-rood; de franje bij het eind der aderen 1 *b*, 2 en 3 zwart. Bovendien ziet men eene min of meer onvolledige boogrij zwarte stippen over beide vleugels, op vijf zesden.

De ♂ gelijkt dus op dien van *Pier. Saba* Fabr. Laatstgenoemde is echter kleiner en spitsvleugeliger; de onderzijde der achtervleugels en die van de punt der voorvleugels zijn zeer bleek okergeel en op eerstgenoemde cel 8 alleen aan den voorrand zeer smal oranje, maar niet rood.

Quanza rivier.

Pieris Saba Fabr., *Spec. Ins.* II p. 46 n°. 199.

Epaphia Cram., III pl. 207 D, E. (♀)

Vele mannen ontving ik van den heer Pasteur, doch slechts één wijfje, dat van de typische voorwerpen afwijkt: 1°. door geelachtig witte grondkleur, 2°. doordat de wortelhelft der voorvleugels alleen in de middencel zwart bestoven is en 3°. de zwarte achterrand der achtervleugels niet meer dan een vierde der vleugelbreedte heeft. Ook ziet men aan den wortel van de bovenzijde der achtervleugels slechts enkele zwarte stofjes.

Pieris Mesentina Cram., III pl. 270 A, B.

Severina Cram., IV pl. 338 G, H. (♀).

De heer Pasteur zond vele mannelijke exemplaren, die met *Mesentina* Cramer overeenkomen en slechts variëren in grootte, in de mindere of meerdere breedte van den zwarten achterrand en in het min of meer sterk uitgedrukte zwarte middenvlekje der voorvleugels. Daarentegen zijn een twaalfstal voorwerpen van *Severina*

allen vrouwelijk, en bij de zoo overeenstemmende onderzijde is het voor mij niet twijfelachtig, dat *Mesentina* en *Severina* als de sexen van ééne soort bijeen behooren. Voor zoover mij bekend, heeft nog niemand daarop gewezen. De vleugelvorm is op de afbeelding van *Severina* Cramer niet geheel juist, de voorvleugels moesten iets spitsler zijn.

De wijfjes variëren overigens niet onbelangrijk in de tint van de bovenzijde der vleugels. Deze is wit, geheel okerkleurig geelwit of alleen aldus op de voorvleugels, terwijl de achtervleugels zwavelkleurig wit zijn. Het zwarte middenteeken der voorvleugels is even onbestendig van grootte als bij de mannen.

Syrische exemplaren dezer soort zijn kleiner en hebben een smalleren, bij den man meer wit gevleekten achterrand der bovenzijde. Ook is de grondkleur der onderzijde witter. Zij vormen de variëteit *Augusta* Olivier.

Pieris Phileris Boisd., *Faune de Madag.* p. 17 pl. 2 f. 3—5; id., *Spec. Gén.* I p. 512.

Greshoff zond eenige exemplaren, die van Boisduval's afbeeldingen alleen verschillen door sterker zwart bestoven voorvleugelpunt en meer citroengeel dan oranjegeel bestoven wortel derzelfde vleugels; doch ook een paar, dat, bij gelijken vleugelvorm en zwarte teekening, zich onderscheidt doordat de grondkleur der vleugels niet wit maar licht citroengeel is. Ik kan hier evenwel niet aan specifiek verschil gelooven. Variatie in grondkleur van wit tot geel is bij Pieriden eene gewone zaak.

Zeer waarschijnlijk komt het mij voor, dat deze *Phileris* slechts eene variëteit is van *Pieris Sylvia* Fabr., *Syst. Ent.* p. 470; id., *Entom. Syst.* III. 1 p. 188 n°. 582, welke variëteit zich van den type onderscheidt door sterker donker bestoven voorvleugelpunt en meer oranje gekleurden voorvleugelwortel. *Rhodope* Fabr., *Syst. Ent.* p. 473; id., *Ent. Syst.* III. 1 p. 609 (*Eudoxia* Cram. pl. 213 C) is eene tweede variëteit met geheel oranjegele voorvleugels, *Poppea* Cram. 110 D eene kleinere afwijking van den type, met binnenwaarts puntig verlengde zwarte randvlekken, terwijl de zwarte

bestuiving aan de voorvleugelpunt, die aldaar bij den type de zwarte vlekken verbindt, ontbreekt, evenals bij *Eudoxia* Cramer en *Phileris* Boisduval.

Pieris Agathina Cramer, III pl. 237 D, E.

Van Pasteur ontving ik eenige typische voorwerpen, maar ook een paar vrouwelijke exemplaren met onder en boven geheel oranje grondkleur.

Terias Hecabe Linn., *Sust. Nat.* Ed. 12, I, 2 p. 763. — Cramer, II pl. 124 B, C. — Snellen, *Midden-Sumatra*, Lepid. p. 23.

Pasteur zond een typisch exemplaar met smal donkeren achterrand der achtervleugels, dat niet van Javaansche verschilt.

Var. *Blanda* Boisd., *Spec. Gén.* I p. 672 n°. 32.

Van Greshoff ontving ik een ♀, dat met het door Keulemans op het Prinsen-eiland gevangen voorwerp overeenstemt.

Terias Senegalensis Hübn., *Zutr.* f. 969, 270.

Verscheidene exemplaren werden door Pasteur overgezonden. Zij zijn min of meer goud- of citroengeel van grondkleur, op de voorvleugels smaller of breeder zwartgerand, terwijl de achtervleugels een zeer smallen, op de aderen iets verdikten zwarten rand hebben of slechts zwarte stippen aan de uiteinden der aderen. Niettegenstaande de mindere grootte dezer voorwerpen acht ik het niet onmogelijk, dat *Senegalensis* toch slechts eene der vele variëteiten van *Hecabe* is, misschien veroorzaakt door den vliegtijd, daar Pasteur bij één exemplaar aanteekeent, dat het in het drooge jaargetijde gevangen werd.

Terias Brigitta Cramer, IV pl. 331 B, C. — Snellen, *Midd. Sumatra*, Lepidopt. p. 24.

Drona Horsfield, *Cat. Lep. East India Comp.* p. 137 pl. 1 f. 13.

Rachel Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 27 pl. 1 f. 10—13.

Eenige exemplaren ontving ik van Pasteur. Daarbij zijn zeer kleine wijfjes; een heeft niet meer dan 27 mm. vlugt, doch verschilt overigens niet van Cramer's afbeelding, die ook de vrouwelijke sexe voorstelt. Op mijne afbeelding van het wijfje (waar het

aderbeloop te sterk is uitgedrukt) vindt men bovendien nog een zwart vlekje in den staarthoek der voorvleugels. Het is ook bij een paar Afrikaansche voorwerpen aanwezig.

Idmais Doubledayi Hopffer, in *Peters Reise*, Zool. V p. 363.

Chrysonome Doubled. en Hewitson, *Gen. of Diurn. Lep.* pl. 7 f. 5.

Vesta Trimen, *Rhopal. Afric. Austral.* I p. 62.

Pasteur zond een aantal exemplaren. Ik houd de specifieke regten van *Doubledayi* niet voor zeer gegrond en verwacht dat het later, door het vinden van overgangen, wel blijken zal dat zij slechts eene variëteit is van *Chrysonome* Klug.

Idmais Dynamene Klug, *Symbol. Phys.* pl. 6 f. 17, 18. —

Boisd., *Spec. Gén.* I. p. 588 n°. 5.

Pasteur zond vele exemplaren van beide sexen, die wel is waar onderling geen verschil vertoonen, maar toch houd ik het niet voor onmogelijk dat later zal blijken, wanneer de Lepidoptera van Afrika beter bekend zijn, dat *Amata* Fabr., *Cypraea* Fabr., *Calais* Cram. en *Dynamene* Klug te zamen slechts ééne soort uitmaken.

Callosune Antigone Boisd., *Spec. Gén.* I p. 572 n°. 19. —

Trimen, *Rhop. Afric. Austr.* p. 52.

Van deze aan *Evippe* verwante soort zond Pasteur eenige exemplaren. Boisdual kende alleen den ♂, het ♀ is door Trimen beschreven. Ik merk bij mijne exemplaren op, dat de roode vlek der voorvleugelpunt een purperen weerschijn heeft, die bij *Evippe* en de volgende *Theogone* ontbreekt.

Callosune Theogone Boisd., *Spec. Gén.* I p. 575 n°. 23. —

Trimen, *Rhopal. Afric. Austral.* p. 51.

Vele exemplaren ontving ik zoowel van Greshoff als van Pasteur. Daarbij zijn er, die van typische voorwerpen van *Evippe* Linn., Godart, Boisd. en Cramer pl. 91, F, G naauwelijks anders verschillen dan door een weinig mindere grootte en door het ontbreken van de zwarte middenstip der voorvleugels. Andere, met deze door de zachtste overgangen verbonden, behooren tot de variëteit A van Boisdual's *Theogone*, en zoo wordt het voor mij

waarschijnlijk dat *Theogone* (met nog onderscheidene zoogenaamde soorten van het genus *Callosune*) wel niet meer is dan eene varieteit van *Evippe*.

De wijfjes van *Theogone* variëren in het min of meer overvloedige van de zwarte teekening der bovenzijde.

Dryas Leda Doubl., *Gen. of Diurn. Lep.* p. 65. — Trimen, *Rhopal. Afric. Austr.* p. 63 pl. 2 f 5.

Wahlbergi Wallengrèn, *Rhop. Caffrar.* p. 17.

Pasteur zond vele exemplaren van beide sexen, die grooter zijn dan Trimen's afbeelding. Doubleday zegt dat hij geene kenmerken kan vinden, genoegzaam om de generieke afscheiding van *Leda* van het genus *Eronia* te wettigen. De genoemde soort vergelijkende met *Eronia Valeria*, *Tritaea*, *Boebera*, *Argolis* en *Jobaca*, vind ik de volgende verschillen:

	<i>Leda</i> :	De genoemde <i>Eronia</i> -soorten:
Sprieten:	Korter dan de helft van den voorrand der voorvleugels.	Zoo lang als de helft van den voorrand der voorvleugels.
Voorvleugels:	Met spitse punt, de achterrand steil, naar onderen buikig.	Met afgeronde punt, de achterrand schuin, gelijkmatig gebogen.
Dwarsader der voorvleugels	Langer dan de helft der geheele dwarsboven ader 5: ader, schuin, sterk wortelwaarts gebogen.	Veel korter dan de helft der geheele dwarsader, bijna rechtstandig, naauwelijks gebogen.

Hierbij komen nog de geheel verschillende kleur en teekening. Belangrijk mogen deze verschillen niet worden geacht, doch bij den zoo afwijkenden habitus der vlinders, komt mij eene generieke afscheiding alleszins gewettigd voor.

Mijne vrouwelijke exemplaren zijn bijna even levendig geel gekleurd als de mannelijke.

Dryas Buqueti Boisd., *Spec. Gén.* I p. 607 n°. 1. — Trimen, *Rhop. Afric. Austr.* p. 66.

Eenige exemplaren (Pasteur).

Ook deze soort plaats ik liever in het genus *Dryas* dan in *Eronia*. De sprieten zijn echter iets langer dan bij *Leda*, ook is de dwarsader der voorvleugels boven ader 5 iets langer en schuiner, maar met dat al is de overeenkomst van *Buqueti* met *Leda* in alles veel grooter dan met de bovengenoemde Eroniën.

Goniloba cretacea Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 27 pl. 2 fig. 4—6.

Hesp. Gonessa Hewitson, *Ann. and Mag. of Nat. Hist.* 1877 vol. 19 p. 76.

Pamph. Leucosoma Mabilie, *Petit. Nouv.* 1877 p. 114 n°. 7.

Beide synoniemen hebben in hetzelfde jaar het licht gezien.

Plesioneura Galenus Fabr., *Ent. Syst.* III. 1. p. 350. — Donov., *Ins. of India* pl. 50 f. 3.

Fabricius zegt van deze soort: «Habitat in Indiis», doch in Kirby's catalogus wordt geen vaderland vermeld. Ik ontving twee exemplaren van Pasteur, afkomstig van Loanda.

Syntomis (Ceryx) Thyretiformis Wallengr., *Kafferl. Heteroc. Fjärilar* p. 14. — Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 35 pl. 3 f. 1—3.

Syntomis fulvescens Butler, *Illustr.* I p. 17 pl. 7 f. 2.

Een exemplaar ontving ik nog van Pasteur. Het is gelijk aan het door van Woerden gezondene.

Earias fuscociliana Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 36.

Greshoff zond een wijfje. Het eindlid der palpen is de helft langer dan bij den ♂, doch overigens is er, behalve wat de gewone sexuele kenmerken aangaat, geen verschil. Mijn vermoeden, dat *Maculana* Snell. de andere sexe van *fuscociliana* zou zijn, blijkt dus ongegrond.

Laelia subrufa Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 39; id., XXII (1879) p. 105 pl. 8 f. 6; id., *Midd. Sumatra*, Lepid. p. 39.

Eene wijd verbreide soort, die tevens vrij sterk variëert. Ik ken haar nu van Zuidwest-Afrika, Sumatra, Java en Celebes.

Acontia gibbosa Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 50 pl. 4 f. 9, 10 (*Agrophila*).

Nader onderzoek heeft mij geleerd, dat deze soort in het genus *Acontia* Ochs. en Treits., Led. moet worden geplaatst.

Mesotrosta stigmatula Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 55 pl. 4 f. 16 (*Erastria*); id., *Tijds. v. Ent.* XXIII (1879—1880) p. 55.

Chytoryza Tecta Grote, *Canad. Ent.* VIII p. 190.

Ik ken deze soort nu van Noord-Amerika (Texas), Zuid-Amerika (Columbie), Zuidwest-Afrika (Angola), Java en Celebes. Zij moet, naar Lederer's systeem der Noctuinen, niet in het genus *Erastria*, maar in *Mesotrosta* worden geplaatst. *Chytoryza* Grote kan vervallen.

Thalpochares orthogramma Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 59 pl. 5 f. 5 (*Micra*).

Vliegt ook op Celebes.

Pangrapta Selenialis Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 64 (*Platydia*).

Het is beter om deze soort in het genus *Pangrapta* (bij *Decoralis* Hübn., *Zutr.* (*Marmorinia Epionoïdes* en *Geometroïdes* Guen., *Hypena elegantalis* Fitch) en bij *Gilvagalis* Snell., *Tijds. v. Ent.* XXIII (1879—1880) p. 112 pl. 8 f. 9, te plaatsen, want de vleugelvorm is geheel dezelfde, terwijl bij het genus *Platydia* Guenée de achterrand der achtervleugels tusschen de punt en het midden niet uitgesneden is.

Rivula terrosa Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 66 pl. 5 f. 10; id., XVI (1873) p. 72.

Vliegt, behalve aan de Congo-rivier, in Afrika ook op het Prinsen-eiland en op Madagascar, verder op Java, Sumatra en Celebes.

Notocyma pruinosa Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 67 pl. 5 f. 11, 12.

Ook op Java en Celebes. De juiste plaats van het genus is dadelijk achter *Gonodonta*.

Acropteris Mendax Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 71 pl. 6 f. 3, 4; id., XXIII (1879—80) p. 138.

Vliegt mede op Java en Celebes.

Chionoptyx Alucitaria Snellen, *Tijds. v. Ent.* XVI (1873) p. 72 pl. 4 f. 1—5.

Op de aangehaalde plaat is mijne afbeelding van het aderstelsel dezer soort niet goed weergegeven, wat bij het nalezen der beschrijving ten deele reeds blijkt. Ader 9 der voorvleugels moest in de vleugelpunt uitloopen en ader 11 op ader 12 stuiten, niet, deze doorsnijdende, in den voorrand eindigen.

Macaria Angolaria Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 81 pl. 6 f. 12—13.

De in mijne beschrijving vermelde *Macaria sufflata* Guenée heb ik later van Java en Celebes leeren kennen, en bevonden dat zij zich inderdaad door de bogtige, naar onderen niet verbreede midden-schaduw der voor- en achtervleugels op het eerste gezigt van *Angolaria* onderscheidt. Verder is de zwarte lijn, die bij de beide soorten van de helft van cel 4 der voorvleugels naar den binnenrand der achtervleugels loopt, bij *Sufflata* duidelijk en overal dubbel, terwijl de ruimte tusschen de beide lijnen geel is; voorts ontbreekt bij *Angolaria* het witte vlekje bij de punt der voorvleugels, dat *Sufflata* heeft, en is het achterrandsderde der bovenzijde bij laatstgenoemde bijna geheel donkergrijs, bij *Angolaria* slechts een weinig donker gewolkt.

Botys tridentalis Snellen, *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 89 pl. 7 f. 6, 7.

De voorvleugels zijn op de aangehaalde afbeelding te bruin van kleur geworden en de achtervleugels vóór de boogstreep veel te licht.

Botys mutualis Zell., *Micr. Caff.* p. 40.

Botys Aegrotalis Snell., *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 90 pl. 7 f. 8; id., *Midd. Sum.* IV Lepid. p. 63 (var.)

Mijne *Aegrotalis* is niet die van Prof. Zeller, zooals bleek, toen

deze de welwillendheid had, mij een exemplaar ter vergelijking te zenden. De afbeelding in het Tijdschrift is onder de handen van den kleurder gebrekkig geworden. Ik heb in mijne reeds voltooide behandeling der Pyraliden van Celebes (waar *Mutualis* ook voorkomt, zoowel als op Sumatra en Java) de feilen in de bedoelde afbeelding nader opgegeven en zal die dus hier niet herhalen. ¹⁾

Cnaphalocrocis (*Marasmia*) *rectistrigosa* Snell., *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 92 pl. 7 f. 11, 12.

Op de afbeelding is de grondkleur te zwavelgeel en moest de streep langs den voorrand in het schubbenkammetje potloodkleurig, niet blaauw-grijs zijn.

Phakellura Capensis Zell., *Micr. Caff.* p. 52.

Ik vermoed dat *Capensis* dezelfde soort is als *Indica* Saunders, *Trans. Ent. Soc. of London*, New Ser. I (1850—51) p. 163 pl. 12 f. 5—7. Laatstgenoemde zou dus de oudste naam zijn. *Garorialis* Guen., *Delt. et Pyr.* p. 297 houd ik ook niet voor verschillend van *Indica*.

Grapholitha (*Sericoris*) *improbana* Snell., *Tijds. v. Ent.* XV (1872) p. 109 pl. 8 f. 11.

Ook deze afbeelding is er onder de handen van den colorist niet duidelijker op geworden. De leemgele achterrandsrand is niet aangeduid, evenzoo komt de driekante lichte vlek der grondkleur aan den binnenrand niet genoeg uit.

Hoewel naar kleur en teekening schijnbaar eene *Semasia*, leert toch een onderzoek van het aderstelsel, dat *Improbana* tot de afdeeling *Sericoris* behoort, want ader 5 der achtervleugels is aan den wortel wel gebogen, doch ontspringt toch nog op eenigen afstand van de ongesteeld uit één punt komende aderen 3 en 4.

¹⁾ Het bedoelde opstel zal in den volgende jaargang van dit Tijdschrift het licht zien.

Snellen, P. C. T. 1882. "Aanteekeningen over Afrikaansche Lepidoptera."
Tijdschrift voor entomologie 25, 215–234.

View This Item Online: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/40972>

Permalink: <https://www.biodiversitylibrary.org/partpdf/6137>

Holding Institution

Smithsonian Libraries and Archives

Sponsored by

Smithsonian

Copyright & Reuse

Copyright Status: NOT_IN_COPYRIGHT

This document was created from content at the **Biodiversity Heritage Library**, the world's largest open access digital library for biodiversity literature and archives. Visit BHL at <https://www.biodiversitylibrary.org>.